



Отримано: 01 вересня 2021 р.

Прорецензовано: 15 вересня 2021 р.

Прийнято до друку: 21 вересня 2021 р.

e-mail: olha.demianchuk@oa.edu.ua

nataliia.sakharuk@oa.edu.ua

DOI: 10.25264/2311-5149-2021-22(50)-47-54

Дем'янчук О. І., Сахарук Н. І. Формування доходів місцевого бюджету в умовах бюджетно-податкових реформ в Україні. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»* : науковий журнал. Острого : Вид-во НаУОА, вересень 2021. № 22(50). С. 47–54.

УДК: 336.14

JEL-класифікація: H 72, H 77

ORCID-ідентифікатор: <https://orcid.org/0000-0001-9282-3589>

Дем'янчук Ольга Іванівна,

доктор економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту
Національного університету «Острозька академія»

Сахарук Наталія Ігорівна,

студентка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Національного університету «Острозька академія»

ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ В УМОВАХ БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВИХ РЕФОРМ В УКРАЇНІ

У статті досліджено питання формування доходів місцевого бюджету в умовах бюджетно-податкових реформ в Україні. Автором наведено визначення таких понять, як «місцевий бюджет», «доходи бюджету», «власні та закріплені доходи місцевих бюджетів». Визначено склад доходів місцевих бюджетів та розглянуто особливості у їхній зміні внаслідок бюджетних та податкових змін. Результатом дослідження є визначення залежності зміни доходів місцевого бюджету від змін у бюджетному та податковому законодавстві України.

Ключові слова: бюджет, бюджетно-податкові реформи, децентралізація, доходи місцевих бюджетів, органи місцевого самоврядування, ПДФО.

Демьянчук Ольга Ивановна,

доктор экономических наук, доцент кафедры финансов, учета и аудита
Национального университета «Острожская академия»

Сахарук Наталья Игоревна,

студентка второго (магистерского) уровня высшего образования
Национального университета «Острожская академия»

ФОРМИРОВАНИЕ ДОХОДОВ МЕСТНОГО БЮДЖЕТА В УСЛОВИЯХ БЮДЖЕТНО-НАЛОГОВОЙ РЕФОРМ В УКРАИНЕ

В статье исследованы вопросы формирования доходов местного бюджета в условиях бюджетно-налоговых реформ в Украине. Автором приведены определения таких понятий, как «местный бюджет», «доходы бюджета», «собственные и закрепленные доходы местных бюджетов». Определен состав доходов местных бюджетов и рассмотрены особенности в их изменении в результате бюджетных и налоговых изменений. Результатом исследования является определение зависимости изменения доходов местного бюджета от изменений в бюджетном и налоговом законодательстве Украины.

Ключевые слова: бюджет, бюджетно-налоговые реформы, децентрализация, доходы местных бюджетов, органы местного самоуправления, НДФЛ.

Olha Demianchuk,

PhD in Economics, professor of Finance, Accounting and Auditing Department,
The National University of Ostroh Academy

Natalia Sakharuk,

student of the second (master's) level of higher education,
The National University of "Ostroh Academy" (in English)

FORMATION OF LOCAL BUDGET REVENUES IN THE CONTEXT OF BUDGETARY AND FISCAL REFORMS IN UKRAINE

The article investigates the problem of local budget revenues formation in the context of fiscal reforms in Ukraine. The authors provide definitions of such concepts as "local budget", "budget revenues", "own and fixed revenues of local budgets".

The composition of local budget revenues is determined and the peculiarities of their change due to budgetary and tax changes during 2001-2020 are considered. Relevant in this paper is the separation of these changes in a table, which is related to the new versions of the Budget Code, as well as the division of revenues into own and fixed. The impact of budget and tax reforms on filling the revenue side of local budgets, especially revenues from local taxes and fees, is described. The significance of the decentralization process for local budgets in terms of stages of its implementation has been studied. The importance of the personal income tax as the main budget-forming tax in the fixed revenues of local budgets and the change in the norms of its deduction to different levels of local budgets in the process of budget and tax reforms are highlighted. The importance of associations of territorial communities in order to increase their financial independence is described. Emphasis is placed on the importance of adopting a number of bills on the procedure for paying personal income tax, which contribute to the fair distribution of this tax between different territorial communities. The research is to determine the dependence of changes in local budget revenues on changes in budget and tax legislation of Ukraine.

Key words: budget, budget and tax reforms, decentralization, local budget revenues, local governments, personal income tax.

Постановка проблеми. Питання дослідження особливостей формування доходів місцевих бюджетів у період бюджетно-податкових реформ є актуальним та важливим. Саме за рахунок коштів місцевих бюджетів відбувається реалізація функцій та повноважень органів місцевого самоврядування територіальних громад. Зміни у бюджетному та податковому законодавстві безпосередньо вплинули на міжбюджетні відносини між органами місцевого самоврядування та централізованими органами влади, привели до прямих міжбюджетних відносин із державним бюджетом, забезпечили впровадження нових форм бюджетного планування та ін. Податкові реформи більше вплинули на зміну особливостей щодо складу та структури доходів місцевих бюджетів різних рівнів територіальних утворень.

Мета і завдання дослідження: визначити особливості формування доходів місцевих бюджетів в умовах бюджетно-податкових реформ в Україні. Основними завданнями дослідження є обґрунтування змісту понять «місцевий бюджет», «доходи бюджету», «власні та закріплені доходи місцевих бюджетів», а також їх зміни у складі та структурі в процесі бюджетно-податкових реформ.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питаннями дослідження зміни складу і структури доходів місцевого бюджету в умовах бюджетно-податкових реформ займалися такі вчені: Н. Вовна, В. Г. Дем'янишин, Н. Ю. Мельничук, Ю. І. Прус, В. Б. Родченко, С. В. Савчук та ін. Їхні наукові дослідження щодо визначення особливостей формування доходів місцевого бюджету є вагомими, проте постійні бюджетно-податкові зміни викликають необхідність подальшого вивчення цього питання та підтверджують актуальність і своєчасність цього дослідження.

Виклад основного матеріалу. Місцеві бюджети є складовою частиною бюджетної системи України. Вони відіграють важливу роль у соціально-економічному розвитку регіонів та країни в цілому, адже через місцеві бюджети відбувається фінансування закладів освіти, охорони здоров'я, культури і спорту, соціального захисту і соціального забезпечення, житлово-комунальних господарств, молодіжних програм тощо.

Згідно з чинним законодавством, бюджет місцевого самоврядування (місцевий бюджет) – це план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення функцій та повноважень місцевого самоврядування [1].

Для того, щоб органи місцевого самоврядування змогли виконувати власні та делеговані державою повноваження, які відображаються в видатках місцевого бюджету, вони повинні мати достатню кількість фінансових ресурсів у своєму розпорядженні. І головним завданням, яке стоїть перед органами виконавчої влади відповідної адміністративно-територіальної одиниці, є правильне планування їх дохідної частини для фінансування цих видатків. При цьому, учасники бюджетного процесу повинні дотримуватися бюджетного законодавства України, де закріплено їхні повноваження та функції.

Отже, доходи бюджету – це податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ) [2].

Місцеві бюджети включають доходи, необхідні для виконання повноважень органів влади Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування. Склад доходів, що закріплюються за місцевими бюджетами та бюджетами місцевого самоврядування, визначається статтями Бюджетного кодексу:

- стаття 64 – доходи загального фонду бюджетів сільських, селищних, міських територіальних громад (в тому числі міста Київ та Севастополь);
- стаття 64¹ – доходи загального фонду районних бюджетів;
- стаття 66 – доходи загального фонду бюджету Автономної Республіки Крим, обласних бюджетів;
- стаття 68 – доходи та видатки бюджетів районів у містах;



- стаття 69¹ – надходження спеціального фонду місцевих бюджетів;
- стаття 71 – бюджет розвитку місцевих бюджетів [2].

Згідно зі статтею 63 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок власних, визначених законом, джерел та закріплених у встановленому законом порядку загальнодержавних податків, зборів та інших обов'язкових платежів [3].

У даному контексті вважаємо за потрібне навести визначення власних та закріплених доходів. Так, власні доходи місцевих бюджетів – це грошові кошти, що повністю належать місцевим бюджетам та у твердо фіксованому розмірі зараховуються до них, не надходячи до бюджетів вищого рівня і не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів [4].

Закріплені доходи місцевих бюджетів – це доходи, які, будучи власними доходами бюджетів вищого рівня, у законодавчому порядку повністю або частково закріплюються за певними бюджетами нижчого рівня на постійній або тимчасовій основі [5].

У зв'язку з постійними бюджетно-податковими реформами в Україні протягом останніх 20 років стало необхідним дослідження їхнього впливу на місцеві бюджети. Це спричинено тим, що постійно змінювалися склад та структура доходів, а також зміною їхнього поділу на власні та закріплені, що прямо впливає на механізм розрахунку міжбюджетних трансфертів (табл. 1).

Процес бюджетного реформування в Україні розпочинається з 21 червня 2001 р., коли був прийнятий Бюджетний кодекс України, а його логічне продовження датується 8 липня 2010 р., коли було прийнято його нову редакцію. В ході цих змін було визначено напрям України на децентралізацію, тобто передачу повноважень (прав та обов'язків) від державних органів влади на нижчий рівень бюджетної системи – місцевий.

Таблиця 1

Зміна формування доходів місцевих бюджетів в процесі бюджетно-податкових реформ в Україні протягом 2001–2020 рр.

Вид доходів	Склад доходів місцевих бюджетів		
	БКУ від 21.06.2001	БКУ від 08.07.2010	БКУ від 01.02.2015 (редакція від 01.01.2021)
Закріплені:	ПДФО		
	Державне мито		
	Плата за ліцензії на певні види господарської діяльності та сертифікати		
	Плата за державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців		
	Плата за торговий патент на здійснення деяких видів підприємницької діяльності	Збір/рентна плата за спеціальне використання природних ресурсів та плата за користування надрами загальнодержавного значення	
	Надходження адміністративних штрафів	Плата за використання інших природних ресурсів	10 % податку на прибуток підприємств
	Єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва у частині, що належить відповідним бюджетам	Плата за ліцензії на право виробництва, торгівлі, експорту та імпорту алкогольними напоями та тютюновими виробами	Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів
Власні:	Місцеві податки та збори		
	Плата за землю		Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин, за спеціальне використання води водних об'єктів та лісових ресурсів місцевого значення
	Платежі за спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення		
	Податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів		Державне мито в частині, що зараховується до відповідних місцевих бюджетів
	Податок на промисел		Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів; по 13,44 % акцизного податку з виробленого та з ввезеного на митну територію України пального
	Плата за забруднення навколишнього природного середовища	Фіксований податок на доходи від підприємницької діяльності	25 % екологічного податку (крім за утворення та/або тимчасове зберігання радіоактивних відходів)
	Податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності		
Фіксований сільськогосподарський податок		Плата за надання інших адміністративних послуг, що справляється за місцем надання послуг та плата за скорочення їх надання	

Продовження таблиці 1

Власні:	Плата за розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів (крім коштів, отриманих за надання платних послуг вищими та професійно-технічними навчальними закладами)		
	Власні надходження бюджетних установ		
	Кошти від відчуження майна комунальної власності	Концесійні платежі щодо об'єктів комунальної власності	
	Надходження від орендної плати за користування майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності		
	Надходження дивідендів від діяльності господарських товариств, що є у власності територіальної громади	Плата за ліцензії та торговий патент на певні види господарської діяльності, сертифікати, державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців	Плата за ліцензії та сертифікати; державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань; державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень
	Надходження від місцевих грошово-речових лотерей	Орендна плата за водні об'єкти (їх частини) місцевого значення	
	Плата за гарантії, надані місцевим органам влади у вартісному обчисленні	Частина чистого прибутку (доходу) комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань	
	Гранти та дарунки у вартісному обчисленні	Штрафні санкції за порушення законодавства про патентування	
	Інші надходження	Штрафні санкції внаслідок невиконання укладених розпорядником бюджетних коштів договорів з суб'єктами господарювання на придбання товарів, робіт і послуг за рахунок коштів місцевих бюджетів	
		Адміністративні штрафи	
		Кошти від реалізації безхазяйного майна, знахідок, спадкового майна, майна, одержаного територіальною громадою в порядку спадкування чи дарування, а також валютних цінностей і грошових коштів, власники яких невідомі	
		Надходження бюджету розвитку	
		Кошти від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва	
		70 % грошових стягнень за шкоду, заподіяну навколишньому природному середовищу внаслідок господарської та іншої діяльності	
		Добровільні внески до місцевих цільових фондів	
		Повернення кредитів, наданих з місцевих бюджетів індивідуальним сільським забудовникам та молодим сім'ям та одиноким молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) та придбання житла	
		80 % коштів, отриманих підприємствами, установами та організаціями, що утримуються за місцевих бюджетів, за здані у вигляді брухту і відходів золото, платину, метали платинової групи, дорогоцінне каміння, і 50 % – за здане у вигляді брухту і відходів срібло	
	Інші доходи	Інші доходи	

Джерело: розроблено автором на основі [2].

Отже, основними змінами в бюджетному та податковому законодавствах протягом 2001–2012 рр. були:

- вилучення з доходів місцевих податків та зборів ринкового збору, який складав близько 60 % у структурі усіх податкових надходжень;

- передача єдиного податку з закріплених доходів місцевих бюджетів до власних;
- запровадження нових ставок оподаткування та термінів сплати для платників єдиного податку;
- передача адміністративних штрафів з закріплених доходів місцевих бюджетів до власних (зокрема штрафів у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху) [6];
- розширення складу закріплених доходів шляхом внесення збору за спеціальне використання природних ресурсів, плат за користування надрами загальнодержавного значення та використання інших природних ресурсів;
- розширення складу власних доходів шляхом внесення податку на нерухомість, плати за землю, плати за ліцензії та торговий патент, адміністративні штрафи та інші;

• скорочення кількості місцевих податків і зборів з 14-ти до 5-ти (єдиний податок, податок на нерухоме майно та 3 збори – збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності, збір за місця для паркування транспортних засобів та туристичний збір).

При цьому результатом першого року бюджетно-податкового реформування було зменшення надходжень місцевих податків та зборів, що головним чином було спричинено вилученням ринкового збору з доходів місцевих бюджетів. Проте, з реформуванням єдиного податку у наступному році надходження до місцевих бюджетів від його справляння зросли вдвічі, що збільшило фіскальний ефект від справляння місцевих податків та зборів.

Таким чином, щоб місцеві органи влади могли виконувати покладені на них зобов'язання, вони повинні розпоряджатися власними фінансовими ресурсами, що забезпечує їхню фінансову самостійність. Саме тому з 2015 р. було проведено ряд змін у бюджетному та податковому законодавстві, у зв'язку з чим у місцеві органи влади отримали нові джерела формування власних бюджетних коштів. Окрім цього, місцеві бюджети отримали більшу самостійність від державного бюджету у розрізі управління бюджетними коштами, адже місцеві бюджети тепер можуть прийматися до прийняття Державного бюджету. Це дозволяє місцевим органам влади розпочинати новий бюджетний рік володіючи власними коштами, а не чекати на отримання субвенцій та дотацій, щоб виконувати покладені на них повноваження.

Отже, процес децентралізації має велике значення для місцевих бюджетів, перший етап якої ділиться на дві частини:

1) підготовчий – 2014 р. – розробка законодавчого підґрунтя для докорінної зміни системи влади та її територіальної основи на всіх рівнях. Це було зазначено в Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні та в Плані заходів щодо її реалізації, в основу чого були покладені положення Європейської хартії місцевого самоврядування [7];

2) реалізація – 2015–2019 рр. – прийняття 15 лютого 2015 р. Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів (фінансова децентралізація), прийняття законів «Про співробітництво територіальних громад», «Про засади державної регіональної політики» та інших законів, що розширили повноваження органів місцевого самоврядування та оптимізували надання адміністративних послуг.

Нова законодавча база значно посилила мотивацію до міжмуніципальної консолідації в країні, створила належні правові умови та механізми для формування спроможних територіальних громад сіл, селищ, міст, які об'єднують свої зусилля у вирішенні нагальних проблем. Також вже виправдала себе нова модель фінансового забезпечення місцевих бюджетів, які отримали певну автономію і незалежність від центрального бюджету [8].

Зміни, внесені до Бюджетного та Податкового кодексів у 2015 р. розширили дохідну базу місцевих бюджетів шляхом (табл. 1):

- включення до закріплених доходів ПДФО та податку на прибуток;
- перерозподілу екологічного та єдиного податків, державного мита, плати за надання адміністративних послуг та податку на майно (зокрема плата за землю), розширивши його базу оподаткування за рахунок комерційної нерухомості та автомобілів з великим об'ємом двигуна;
- запровадження нового виду податку – акцизного податку з кінцевих продажів [9].

Велике значення для формування доходів місцевих бюджетів має ПДФО, який є основним бюджетоутворюючим податком у закріплених доходах місцевих бюджетів і складає більше 60 % у структурі усіх податкових надходжень. У зв'язку зі зміною нормативів відрахувань ПДФО до місцевих бюджетів значно підвищилася фінансова самостійність місцевих бюджетів (табл. 2).

Найбільший позитивний ефект від зміни нормативів розмежування ПДФО отримали районні бюджети, показник для яких зріс на 10 %, та бюджети ОТГ, норматив яких склав 60 %.

Таблиця 2

Зміна нормативів відрахувань ПДФО до місцевих бюджетів в процесі бюджетно-податкових реформ в Україні протягом 2001–2020 рр.

Місцевий бюджет	Норматив розмежування ПДФО до місцевих бюджетів		
	БКУ від 21.06.2001	БКУ від 08.07.2010	БКУ від 01.02.2015 (редакція від 01.01.2021)
Бюджет м. Києва	100 %	100 %	40 %
Бюджет м. Севастополя	100 %	100 %	100 %
Бюджет АРК	25 %	25 %	15 %
Обласний бюджет	25 %	25 %	15 %
Бюджет міст республіканського значення	75 %	75 %	60 %

Продовження таблиці 2

Бюджет міст обласного значення	75 %	75 %	60 %
Районний бюджет	50 %	50 %	60 %
Бюджет об'єднаних територіальних громад (ОТГ)	–	–	60 %
Бюджет сіл, їх об'єднань, селищ, міст районного значення	25 %	25 %	–

Джерело: розроблено автором на основі [2].

Таким чином, у процесі останніх змін у бюджетному та податковому законодавстві (2015 р.) відбулося зростання бюджетного потенціалу регіонів, і як наслідок, було змінено механізм формування доходів та надходжень місцевих бюджетів, що забезпечило на практиці значне підвищення фінансової самостійності місцевих бюджетів, через низку заходів:

- встановлено єдині нормативи відрахувань податку на доходи фізичних осіб (табл. 2) та податку на прибуток підприємств за кожною ланкою бюджету;
- відмінено індикативне планування Мінфіном показників місцевих бюджетів та доведення їх до місцевих бюджетів;
- передбачено формування єдиного кошика доходів загального фонду (без поділу на I та II кошики, тобто на власні та закріплені доходи) (табл. 1);
- розширено перелік джерел доходів загального фонду;
- замінено систему балансування доходів і видатків місцевих бюджетів принципово новою системою вирівнювання податкоспроможності територій, згідно з якою вирівнювання здійснюється лише за ПДФО (для обласних, районних бюджетів та бюджетів міст) та податком на прибуток (для обласних бюджетів) [6];
- запроваджено нові субвенції з державного бюджету – освітня, медична, на соціальний захист населення та на підготовку робітничих кадрів;
- надання права місцевим органам влади самостійно визначати податкові ставки та встановлювати пільги зі сплати місцевих податків і зборів.

Другим етапом процесу децентралізації (2020–2021 рр.) стало запровадження законопроектів про місцеве самоврядування та про місцеві державні адміністрації, а також проекти змін до Бюджетного кодексу України щодо фінансового забезпечення повноважень органів місцевого самоврядування та змін до Податкового законодавства, які розширяють можливості нарощування надходжень до місцевих бюджетів.

17 вересня 2020 р. Верховна Рада прийняла Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо приведення у відповідність положень бюджетного законодавства у зв'язку із завершенням адміністративно-територіальної реформи». Тож вже відбулися зміни у структурі бюджетної системи та у повноваженнях органів місцевого самоврядування. Законодавчим актом, зокрема, розмежовуються дохідні і видаткові джерела надходження між районними та місцевими бюджетами, скасовується спрямування надходжень від ПДФО до районних бюджетів та виключається районний рівень із системи горизонтального вирівнювання податкоспроможності. Тобто районні бюджети не отримуватимуть базову дотацію і не будуть на прямих міжбюджетних відносинах з державним бюджетом [10].

Окрім цього, 12 червня 2020 р. Кабінет Міністрів України прийняв 24 розпорядження щодо визначення адміністративних центрів та затвердження територій громад областей. В результаті в країні створено 1469 територіальних громад, які покривають усю територію країни (зокрема 31 ТГ на непідконтрольній території в межах Донецької та Луганської обл.). Тож із 1469 лише у 1438 з них 25 жовтня 2020 р. пройшли перші вибори місцевих голів депутатів місцевих рад [8].

Також з 6 грудня 2020 р. набув чинності Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування окремих питань організації та діяльності органів місцевого самоврядування та районних державних адміністрацій» [11] та на основі Постанови Верховної ради «Про утворення та ліквідацію районів» [12] було утворено 136 районів, ліквідувавши попередні 490 районів. Крім того, Закон дає змогу створити районні державні адміністрації в нових районах.

Отже, реформа децентралізації надає місцевим органам влади можливість забезпечувати власні та делеговані повноваження за рахунок акумульованих власними силами коштів, одночасно з чим підвищуючи вимоги до ефективного управління ними.

Висновки. Детальний аналіз бюджетно-податкових реформ показав, що відбулася зміна складу доходів місцевих бюджетів в Україні протягом 2001–2021 рр. Важливим кроком при цьому є впровадження реформи децентралізації, у ході якої органи місцевого самоврядування отримали додаткові бюджетні пов-



новаження та джерела доходів для їх фінансування, а також відбулося об'єднання територіальних громад з метою зростання їхньої фінансової самостійності.

Перспективним джерелом зростання спроможності місцевих бюджетів є ПДФО за умови, що розподіл його між державним та місцевим бюджетами буде стабільним та справедливим з економічної точки зору. Його майбутнє зростання залежить від зростання реальних доходів населення, яке є платниками даного податку.

Важливими для поповнення місцевих бюджетів є внесені 15 березня 2021 р. та передані на розгляд керівництву ВР законопроекти №5244 та №5245, в яких пропонується встановити порядок сплати ПДФО пропорційно у розмірі 50 % за місцем проживання чи реєстрації та 50 % за місцем роботи фізичної особи – платника податку. Ці закони є необхідними, адже раніше працівник, працюючи в іншому населеному пункті, сплачує ПДФО саме до тієї територіальної громади, де юридично зареєстроване підприємство. Внаслідок цього страждають сільські територіальні громади, бюджети яких недоотримують значні обсяги цього податку та не можуть належним чином фінансувати програми соціально-економічного розвитку своїх громад.

Таким чином, передумовою ефективного функціонування місцевого самоврядування та соціально-економічного розвитку регіонів загалом є подальше удосконалення бюджетно-податкового законодавства.

Література:

1. Закон про місцеве самоврядування в Україні 1997 (Верховна Рада України). Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 26.01.2021).

Zakon pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini 1997 (Verkhovna Rada Ukrainy). [Law on Local Self-Government in Ukraine 1997 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Ofitsiynyy sayt Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>> [in Ukrainian] (2021, January, 26).

2. Бюджетний кодекс України 2010 (Верховна Рада України). Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 28.01.2021).

Biudzhetniy kodeks Ukrainy 1997 (Verkhovna Rada Ukrainy). [Budget Code of Ukraine 1997 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Ofitsiynyy sayt Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>> [in Ukrainian] (2021, January, 28).

3. Закон про державний бюджет України на 2021 рік (Верховна Рада України). Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text> (дата звернення: 28.01.2021).

Zakon pro derzhavnyi biudzhets Ukrainy na 2021 rik (Verkhovna Rada Ukrainy). [Law on the State Budget of Ukraine for 2021 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Ofitsiynyy sayt Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text>> [in Ukrainian] (2021, January, 28).

4. Вовна Н. Наукова парадигма доходів місцевих бюджетів. *Світ фінансів*. 2007. № 2 (11). С. 49–62.

Vovna, N (2007). *Naukova paradyhma dokhodiv mistsevykh biudzhetyv*. [Scientific paradigm of local budget revenues]. *Svit finansiv* [The world of finance], 2 (11), 49-62. [in Ukrainian]

5. Дем'янишин В. Г. Формування і реалізація бюджетної доктрини України : дисертація. Тернопіль : ТНЕУ, 2010.

Demianyshyn, V. H. (2010). *Formuvannia i realizatsiia biudzhetnoi doktryny Ukrainy : dysertatsiia*. [Formation and realization of the budget doctrine of Ukraine]. Ternopil: TNEU. [in Ukrainian]

6. Дем'янчук О. І. Вплив бюджетно-податкового потенціалу регіону на формування доходів місцевих бюджетів України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: економічні науки*. 2016. № 16. С. 108–111.

Dem'ianchuk O. I. (2016). *Vplyv biudzhetno-podatkovoho potentsialu rehionu na formuvannia dokhodiv mistsevykh biudzhetyv Ukrainy*. [The impact of the budget and tax potential of the region on the formation of revenues of local budgets of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya: ekonomichni nauky* [Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: economic sciences], 16, 108-111. [in Ukrainian]

7. Постанова про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні 2014 (Кабінет міністрів України). Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text> (дата звернення: 07.05.2021).

Postanova pro khvalennia Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini 2014 (Kabinet ministriv Ukrainy). [Resolution on approval of the Concept of reforming local self-government and territorial organization of power in Ukraine 2014 (Cabinet of Ministers of Ukraine)]. *Ofitsiynyy sayt Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>> [in Ukrainian] (2021, May, 07).

8. Офіційний веб-сайт децентралізації в Україні (Портал «Децентралізація»). URL: <https://decentralization.gov.ua/newgromada> (дата звернення: 07.05.2021).

Ofitsiyniy veb-sait detsentralizatsii v Ukraini (Portal «Detsentralizatsiia»). [Official website of decentralization in Ukraine (Portal)]. <<https://decentralization.gov.ua/newgromada>> [in Ukrainian] (2021, May, 07).



9. Родченко В. Б., Прус Ю. І. Вплив реформи фіскальної децентралізації на місцеві бюджети України. *Соціально-економіка*. 2016. № 1. С. 59–68.

Rodchenko, V. B., Prus, Yu. I. (2016). Vplyv reformy fiskalnoi detsentralizatsii na mistsevi biudzhety Ukrainy. [The impact of fiscal decentralization reform on local budgets in Ukraine]. *Sotsialna ekonomika* [Social economy], 1, 59-68. [in Ukrainian]

10. Закон про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо приведення у відповідність положень бюджетного законодавства у зв'язку із завершенням адміністративно-територіальної реформи 2020 (Верховна Рада України). Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/197646.html> (дата звернення: 05.05.2021).

Zakon pro vnesennia zmin do Biudzhethoho kodeksu Ukrainy shchodo pryvedennia u vidpovidnist polozhen biudzhethoho zakonodavstva u zv'iazku iz zavershenniam administratyvno-terytorialnoi reformy 2020 (Verkhovna Rada Ukrainy). [Law on Amendments to the Budget Code of Ukraine to bring the provisions of budget legislation in line with the completion of the administrative-territorial reform 2020 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Ofitsiynyy sayt Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <<https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/197646.html>> [in Ukrainian] (2021, May, 05).

11. Закон про внесення змін до деяких законів України щодо впорядкування окремих питань організації та діяльності органів місцевого самоврядування і районних державних адміністрацій 2020 (Верховна Рада України). Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1009-20#Text> (дата звернення: 28.04.2021).

Zakon pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo vporiadkuvannia okremykh pytan orhanizatsii ta diialnosti orhaniv mistsevoho samovriaduvannia i raionnykh derzhavnykh administratsii 2020 (Verkhovna Rada Ukrainy). [Law on Amendments to Certain Laws of Ukraine Concerning the Regulation of Certain Issues of Organization and Activity of Local Self-Government Bodies and District State Administrations 2020 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Ofitsiynyy sayt Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1009-20#Text>> [in Ukrainian] (2021, April, 28).

12. Постанова про утворення та ліквідацію районів 2020 (Верховна Рада України. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text> (дата звернення: 07.05.2021).

Postanova pro utvorennia ta likvidatsiiu raioniv 2020 (Verkhovna Rada Ukrainy). [Resolution on the formation and liquidation of districts in 2020 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Ofitsiynyy sayt Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text>> [in Ukrainian] (2021, May, 07).